

Önarckép önkézképben

KIRÁLY ANDRÁS | *Let me
please introduce myself*

Memoart Galéria, Budapest
2014. szeptember 28 – november 28.

Ahogy az irodalomban, a festészetben is vannak toposzok, olyan témák, amelyeket újra és újra megfestenek a festők, és ahogy a történetek szüzséje is megközelítően nem több mint tíz-tizenöt alaptörténetre vezethető vissza, úgy a képi ábrázolásban is fel lehet fedezni az alapformákat-témákat, amelyeknek egyike az emberi test, ezen belül pedig a kézfej. Ha nem is tekintünk vissza egészen az őskorig, ahol láthatóan a felismert egyediség lenyomataként már megjelennek a tenyérábrázolások, vagy az etruszk szobrokhoz, köztük is a lakomán résztvevő

KIRÁLY ANDRÁS
Last Page, 2014, 50 x 60 cm

életnagyságú házaspárt ábrázoló szobor kifejező kézmozdulataival, a festészeti hagyomány bővelkedik a kezek ábrázolásában.

Grünewald sokalakos *Isenheimi oltárán* minden megjelenített kézmozdulatnak, kézfelmutatásnak kiemelt jelentősége és szimbolikája van; Lorenzo Lotto azt a pillanatot festi meg, ahogy a vőlegény menyasszonya ujjára húzza a gyűrűt (*Marsilio Cassotti és felesége Faustina Assonica*, 1523); Rembrandt két festményén is hangsúlyt kapnak a kezek: az *Izsák és Rebeka* (*A zsidó menyasszony*, 1665–1669.k.) címűn a vőlegény és a menyasszony keze óvón érinti egymást; *A tékozló fiú visszatérésén* (1661–1669.k.) az apa helyezi két kezét – amelynek jobbja női, balja férfikézként van megfestve – fia vállára; van Eyck *Az Arnolfini házaspár* (1434) című festményén a feleség és férj gyengéden összeérinti kezujjait; a XX. század emblemikus ábrázolásainak egyikén, Vajda Lajos *Felmutató ikonos önarcképén* (1936) az arc és a kéz (még) együtt, egymás mellett szerepel; M. C. Escher két egymást rajzoló kezét (*Rajzoló kezek*, 1948) rögzít grafikáján.

KIRÁLY ANDRÁS kiállítása kifejezett bemutatkozási szándékot jelez, bár – és nemcsak az angol nyelvű, mintegy nyelvlecke-hangulatot idéző címe miatt – kétkedést kifejező iróniát is sugall; és valóban: „önkézkepeket” fest, nem pedig önarcképeket, így a bemutatkozás kulturális hagyományának és szokásának egyszerre ellentmondva és azt igenelve is, csupán a kézfogás bemutatkozó gesztusára emlékeztet, míg a tradicionális arcábrázolást félre teszi, negligálja, így az ismeretlen mezejében hagyja. Mindezzel nemcsak a képi narráció egyik hagyományának formabontását idézi elő, hanem gondolkodásbeli struktúrákat is átrendez: ontológiai és epistemológiai szinten is rákérdez arra, hogy valójában mi is az, ami az/egy emberből megismerhető, és egyáltalán létezik-e megismerés, megismertetés vagy megismertethetőség, illetve hogy az arcon túl, mi lehet még – például a kéz? – felismerhető, egyedi karakterisztikus jegy. A kiállított festményeken két férfikéz látható egymással harmóniában, csendességben, neszező mozgások közben, erősebb, gyengédebb, kijelentő vagy éppen felkiáltó helyzeteket kiemelve. Király András a kézábrázolásból bontja ki a felvetett témát: valóban saját kezeinek különféle gesztusait láthatjuk az egyes festményeken hol hétköznapi tevékenység közben, hol játékos szituációban, hol elgondolkodva vagy semmittevést, vagy akár tehetetlenséget kifejezve.¹ Míg a fentiekben említett festmények és a festészeti tradíció általában két ember kapcsolatát mutatják be kezeik ábrázolásán keresztül, addig Király András a saját kezeit festi, és így az önmagával való kapcsolatára helyezi (át) a hangsúlyt. Ez

¹ Egyetlen festmény van a kiállításon, a *Szalma vagy szalma* című, amely lábszárat ábrázol.

szűkítést és tágítást is jelent: amennyiben kizár egy másik személyt az érintésből, annyiban szűkít, de amennyiben szorosabb, intenzívebb önvizsgálatot tart, kiszélesíti, általánosítja is ezt a témát. Valóban nem marad csupán az önreflexió szintjén, hiszen egy-egy rögzített, jellegzetes kézmozdulatban a mindenki által megtehető és ismétlődő gesztusok, banális tevékenységek – amelyek azonban nagyon is emberiek és kommunikatívak – ismerhetőek fel: pulzust mér az egyik kéz a másikon, fokhagymát nyom a nyitott tenyérbe (mint földbe) a másik kéz; vagy kitépi egy könyv utolsó lapját, vagy cérnajátékot játszik, vagy összekulcsolja tarkóján a kezeit: a jellegzetes gesztust vagy mozdulatot ábrázoló képekhez egy-egy, a képtémán túlmutató, azt többféleképpen megvilágító, iróniába hajló cím tartozik. A naponta szükséges elvégzendő tevékenységekre és az intellektuális, érzelmi, lelki mozzanatokra kezekkel történő utalások egyként megjelennek Király András festményein, jelezve, hogy szétválaszthatatlanul, egymásba szövődve léteznek mindennapjaiban: a könyvolvasás, az ételkészítés, az elgondolkodás, a tehetetlenség, a gondosság és a „nem érdekel”-érzés összetartoznak. A kötényszerűen férfiinget összefogó kéz krumplikat visz éppen, és ez nem csupán jellegzetes kulturális-szokásbeli utalás, hanem a magyar, vagy éppen a holland életképfestészet néhány ismert művét is felidéz. Az *utolsó oldal* című kép könyvet csonkító kézmozdulata – egyáltalán nem véletlenül – megfoszt a befejezés, a lezárás élményétől. A nyakra kulcsolt kezek – *Az ember, aki nem csinált semmit* –, az *Elrontott poén* vagy a *Fecske* öniróniával mutatják a szemlélődő (látszólagos) semmittevést, amely végül a *Filozófia* sokatmondó, „beintő-bemutató” kézmozdulatába torkollik.

Itt és így érnek össze a bemutatkozás festményei – amelyeknek a kiállításon pontosan felépített rendezési elve „kézről kézre vezet”, akárha történetet is sugallhatna – az összetartó, együttműködő két kéztől a szétválasztott, emfaticusan erős helyzetet (be)mutató kezekhez. Bizonyos távolságtartás is érzékelhető a saját vagy ön(kéz) képtől, de ez nem hűvös objektivitás, mert bár az önvizsgálat tárgyilagosságát mutatják, de a megjelenített helyzetek, a megjelenítés módja az önismeret, az önmeg/értés vágyát sugallják. A megfestés technikája is – a csíkozással felvitt festékréteg, amely akár a képernyő vibrálására is emlékeztethet – a távolabbról ránézés, a megsejmlélés szempontjára erősíti rá.

Király András kéz-festményei kérdeznek, válaszra hívnak, és – a festészet színes, hangtalan nyelvén – újra visszakérdeznek. Ami hangot ad, szól bennük és általuk, az a kezekből kikövetkeztethető szituációk szellemében is éles megszólalása – vagy akár csattanása –, ami visszhangot keltve kérdez: vajon a kézzel fogható, fontos kérdéseket (is) valóban fel tudjuk tenni magunknak?

KIRÁLY ANDRÁS
For Dinner, 2014, 50 x 60 cm

KIRÁLY ANDRÁS
Philosophy 4, 2014, 40 x 60 cm

KIRÁLY ANDRÁS
Tension, 2014, 40 x 60 cm